

УДК 658:338.43(477)

JEL Classification: Q13, Q14, D81, M11

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2025.13\(46\).2.109-116](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2025.13(46).2.109-116)

В.П. Павленко, здобувач третього (освітньо-професійного) рівня вищої освіти
Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Механізми управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків

У статті розглянуто механізми управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків, які істотно трансформують середовище функціонування аграрного сектору України. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та практичних підходів до формування ефективних механізмів управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків, які істотно трансформують середовище функціонування аграрного сектору України. Акцент зроблено на необхідності переосмислення існуючих інструментів забезпечення безпеки з позицій стійкості, гнучкості та швидкої реакції на кризові виклики.

У процесі дослідження було використано комплексний підхід, який включає аналіз теоретичних основ економічної безпеки, оцінку впливу воєнних ризиків на ключові показники діяльності аграрних підприємств, а також систематизацію дієвих управлінських механізмів у кризових умовах. Проведено порівняльну характеристику стратегій адаптації підприємств залежно від їх розміру, організаційної структури та ступеня залежності від зовнішніх ресурсів. Значну увагу приділено таким аспектам, як диверсифікація виробництва, внутрішній контроль, управління ризиками, стратегічне планування, логістичні рішення та цифровізація управлінських процесів.

Узагальнені висновки свідчать про необхідність запровадження системного підходу до формування механізмів економічної безпеки, які б ґрунтувалися на принципах адаптивності, гнучкості та сталого розвитку. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні державної політики підтримки аграрного сектору, а також у практичній діяльності керівників підприємств для мінімізації втрат і забезпечення безперервності виробництва. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні галузевих моделей антикризового управління з урахуванням регіональної специфіки та етапів розвитку конфлікту.

економічна безпека, аграрне виробництво, воєнні ризики, адаптивне управління, стійкість підприємства, кризове середовище, стратегія розвитку

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс України є стратегічною ланкою національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку держави, сприяє експортному потенціалу та формує зайнятість у сільських регіонах. В умовах збройної агресії та системних воєнних загроз сільськогосподарські підприємства зазнають суттєвих втрат як у матеріально-технічному, так і в організаційно-економічному аспектах, що призводить до зниження їх конкурентоспроможності, порушення логістичних ланцюгів, руйнування інфраструктури, зменшення обсягу виробництва й експорту продукції. Воєнні ризики суттєво трансформують механізми функціонування аграрного бізнесу, зумовлюючи потребу у впровадженні нових моделей управління, що базуються на принципах адаптивності, гнучкості та стійкості.

Особливої актуальності набуває проблема забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств як передумови збереження їх життєздатності в умовах екстремального зовнішнього середовища. Підвищення рівня загроз потребує перегляду існуючих управлінських стратегій і механізмів протидії ризикам з урахуванням їхнього походження, масштабів та динаміки. Наразі спостерігається недостатня методологічна й інструментальна база щодо визначення та впровадження ефективних механізмів економічної безпеки аграрних суб'єктів господарювання в умовах воєнної нестабільності. Це ускладнює процеси оперативного реагування, стратегічного планування й адаптації до зовнішніх викликів.

Таким чином, дослідження механізмів управління економічною безпекою

сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків є важливим як у науковому, так і в практичному вимірі. Воно дозволяє не лише ідентифікувати вразливі ланки у системі господарювання, а й запропонувати комплекс ефективних інструментів для зниження негативного впливу воєнних загроз. Вирішення цієї проблеми має прямий зв'язок з актуальними завданнями державної аграрної політики, антикризового управління та забезпечення національної економічної безпеки в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення економічної безпеки підприємств у кризових умовах, зокрема в аграрному секторі, активно досліджуються в науковій літературі. Сутність економічної безпеки та її місце в системі стратегічного управління розкрито в роботах таких учених, як Загородня А. [2], Кравченко О. [3], Ляшенко О. [4], Дячков Д., Потапюк І. [1], які наголошують на її системному характері та взаємозв'язку з факторами зовнішнього середовища. Теоретико-методичні підходи до оцінювання ризиків, зокрема в аграрному виробництві, висвітлюють Малиш І. [5], Рудич О. [8], Мірзоева Т., Герасимчук Н. [6], які підкреслюють необхідність врахування регіональної специфіки та галузевих особливостей у формуванні стратегій безпеки.

У контексті воєнних дій увага приділяється здебільшого проблемам гуманітарного реагування, забезпечення продовольчої безпеки на макрорівні, а також логістичним аспектам у межах загальнонаціональної безпеки, про що свідчать праці Прохорова В., Крутова А., Дяченко К. [7]

Водночас, незважаючи на наявність значного масиву досліджень з економічної безпеки та антикризового управління, залишається недостатньо опрацьованою тема формування механізмів управління економічною безпекою аграрних підприємств в умовах воєнних ризиків, які характеризуються непередбачуваністю, раптовістю та високим рівнем деструктивного впливу. Недостатньо досліджено особливості управлінських рішень, які повинні поєднувати адаптивність і стратегічність, а також потенціал цифрових рішень у посиленні стійкості аграрного виробництва. Визначення цих прогалин і зумовило необхідність проведення даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад та практичних підходів до формування ефективних механізмів управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків, які суттєво впливають на стабільність функціонування аграрного сектору України. У центрі дослідження – пошук шляхів підвищення адаптивності підприємств до деструктивного впливу зовнішніх загроз шляхом удосконалення стратегій, моделей управління та інструментів економічного захисту.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: проаналізувати вплив воєнних ризиків на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств, обґрунтувати роль адаптивного управління та розробити комплексні механізми, які забезпечуватимуть стійкість аграрного виробництва в умовах нестабільності. Також необхідно дослідити ефективність інтегрованих управлінських, фінансових, інституційних, технологічних, логістичних та соціально-кадрових підходів для мінімізації втрат і відновлення потенціалу підприємств. Особливу увагу буде приділено формуванню системи моніторингу ризиків, оперативного реагування та стратегічного планування, що забезпечуватимуть довгострокову життєздатність аграрного сектору в кризових умовах.

Виклад основного матеріалу. Формування ефективних механізмів управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків потребує цілісного підходу, що поєднує аналіз трансформацій зовнішнього середовища та оцінку внутрішніх організаційних ресурсів, здатних забезпечити стійкість функціонування. Системний характер загроз, які виявляються у різних формах – від

фізичного руйнування виробничих потужностей до дестабілізації ринкової інфраструктури, логістичних ланцюгів та фінансових механізмів підтримки аграрного сектору – визначає актуальність пошуку нових управлінських рішень.

Дослідження впливу воєнних ризиків на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств показує, що прямі втрати, пов'язані з пошкодженням техніки, складів чи знищенням посівів, тісно переплітаються з опосередкованими ефектами. Серед останніх виокремлюються падіння інвестиційної активності, обмеження доступу до ринків збуту, скорочення кадрового потенціалу, а також загострення кредитно-фінансових проблем. Такий комплексний вплив формує умови, за яких економічна безпека постає не лише як здатність підприємства протистояти зовнішнім загрозам, але й як його спроможність адаптуватися, трансформувати внутрішні процеси та відновлюватися на основі стратегічної гнучкості [7].

Важливим елементом дослідження є обґрунтування ролі адаптивного управління як ключового механізму забезпечення економічної безпеки в умовах воєнного стану. Динамічне прийняття рішень, оперативний аналіз ризиків, зміна організаційних структур та мобілізація внутрішніх ресурсів виступають критичними чинниками підтримання стабільності аграрного виробництва. Ефективність цього підходу визначається здатністю підприємств ідентифікувати та класифікувати ризики, будувати сценарні моделі розвитку подій, створювати резерви ресурсів і своєчасно перебудовувати виробничо-господарські процеси відповідно до змін зовнішнього середовища [9].

Тобто ризики можна згрупувати в наступні ключові групи, які чинять найбільший вплив на стан економічної безпеки аграрного виробництва (рис. 1). До них належать інфраструктурні ризики, пов'язані з розривами ланцюгів постачання; інституційні, що обумовлені нестабільністю нормативно-правового середовища; фінансові, серед яких особливо відчутними є інфляційні процеси, девальваційні коливання та обмежений доступ до кредитних ресурсів; кадрові, що проявляються у відтоку кваліфікованих працівників; а також екологічні, спричинені забрудненням ґрунтів та деградацією земель. Для кожної з цих груп необхідна реалізація специфічних управлінських інструментів, що визначає доцільність створення багаторівневої та гнучкої системи механізмів економічної безпеки, здатної функціонувати в умовах високої турбулентності середовища.

Подальший аналіз зосереджується на побудові цілісного комплексу механізмів управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств, який структуровано за функціональними категоріями: управлінськими, фінансовими, інституційними, технологічними, логістичними та соціально-кадровими. Кожен із цих блоків відіграє взаємопов'язану роль у забезпеченні безперервності виробничого циклу, мінімізації втрат, відновленні виробничого потенціалу та зміцненні довгострокової конкурентоспроможності підприємств у середовищі високих воєнних ризиків.

Основою функціонування цієї системи виступає поєднання трьох ключових елементів. Першим є постійний моніторинг ризиків, який забезпечує глибинний аналіз загроз і стану зовнішнього середовища, дозволяючи своєчасно виявляти критичні зміни [8]. Другим – адаптивне реагування, що передбачає оперативну перебудову внутрішніх процесів підприємства, мобілізацію ресурсів та коригування управлінських рішень відповідно до нових умов [2]. Третім елементом визначено стратегічне планування, спрямоване на формування довгострокової стійкості та відновлюваності аграрного виробництва навіть після масштабних кризових впливів [1].

Управлінські механізми є базовим інструментом реагування на виклики зовнішнього середовища, особливо в умовах воєнних ризиків. Одним із головних

напрямів є впровадження антикризових стратегій, які базуються на постійній оцінці ризиків, створенні гнучких організаційних структур, що здатні швидко перебудовуватись відповідно до змін, а також розвитку горизонтальних зв'язків між підрозділами для прискорення обміну інформацією. До таких механізмів належать впровадження стратегічного планування з короткими циклами перегляду, перехід до оперативного управління на основі сценарного моделювання та формування команд швидкого реагування на надзвичайні ситуації.

Особливої ваги набуває роль фінансових механізмів, які мають забезпечити ліквідність, фінансову стійкість і ресурсну підтримку функціонування підприємств в умовах нестабільності. Серед таких інструментів — формування резервних фондів, оптимізація структури витрат, залучення пільгових кредитів або фінансування через державні та міжнародні програми, розширення форм співпраці з аграрними страховими установами. Важливою складовою фінансової безпеки є також диверсифікація джерел доходу, що дозволяє зменшити залежність від одного виду продукції або каналу збуту.

Рисунок 1 – Механізми управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків

Джерело: сформовано автором

Інституційні механізми охоплюють взаємодію сільськогосподарських підприємств із державними структурами, місцевою владою, профільними асоціаціями

та неурядовими організаціями, які можуть виступати партнерами в реалізації антикризових ініціатив. У цьому контексті важливим є налагодження механізмів партнерства держави і бізнесу, зокрема через публічно-приватне партнерство, а також участь аграрного бізнесу в програмах територіальної економічної відбудови. Зміцнення правової захищеності аграріїв у зонах ризику, вдосконалення податкових пільг і спрощення процедур доступу до фінансування — ключові напрями розвитку інституційного середовища економічної безпеки [9].

Технологічні механізми управління економічною безпекою в умовах воєнного середовища базуються на впровадженні інновацій у виробництво, цифрових рішень в облік і моніторинг, а також на автоматизації та роботизації окремих процесів. Серед перспективних напрямів — використання систем точного землеробства, дистанційного моніторингу стану полів і техніки, блокчейн-рішень для контролю за товарними ланцюгами, а також платформи прогнозування погодних та ринкових умов. Такі технології не лише підвищують ефективність управління, а й зменшують залежність підприємств від людського ресурсу, що особливо актуально в умовах мобілізації [3].

Логістичні механізми в умовах воєнних дій зазнають суттєвих змін через порушення транспортної інфраструктури, блокування морських портів, ризику обстрілів і окупації. Як свідчить досвід 2022–2024 років, підприємства, що вчасно переорієнтували логістику на альтернативні шляхи доставки (автомобільні, залізничні, прикордонні хаби), продемонстрували вищу адаптивність [9]. Доцільним є формування гнучких логістичних схем, багатовекторної системи постачання та створення партнерських мереж з аграрними кооперативами для колективного вирішення проблем доставки та реалізації продукції.

Соціально-кадрові механізми включають заходи, спрямовані на збереження ключового персоналу, системну перепідготовку кадрів під нові умови господарювання, впровадження програм дистанційного навчання та розвиток гнучких форм зайнятості, що дозволяють підтримувати функціонування підприємства навіть в умовах обмеженого доступу до робочих ресурсів. Важливим аспектом є збереження соціальної відповідальності перед громадами, підтримка місцевих ініціатив, працевлаштування внутрішньо переміщених осіб та участь у соціально значущих проектах, що зміцнюють соціальний капітал і сприяють стабільності аграрного середовища.

Інтегральною складовою ефективних механізмів економічної безпеки сільськогосподарських підприємств є розвиток кадрового потенціалу в умовах воєнної нестабільності. Підприємства мають зосереджувати зусилля на збереженні ключових спеціалістів, перепідготовці персоналу під нові реалії, а також на залученні фахівців з гнучкими формами зайнятості. У цьому контексті актуальними є програми дистанційного навчання, стажування на підприємствах у безпечніших регіонах, розвиток внутрішньої системи наставництва та обміну знаннями між досвідченими і молодими працівниками. Підвищення рівня компетентностей управлінців в аспектах антикризового управління також є визначальним фактором зміцнення економічної безпеки.

Окремо слід розглядати соціальний вимір механізмів економічної безпеки, який передбачає збереження соціальної відповідальності підприємств перед громадами, працівниками та партнерами. Підтримка місцевої інфраструктури, участь у волонтерських ініціативах, надання гуманітарної допомоги, працевлаштування внутрішньо переміщених осіб — ці дії зміцнюють довіру до підприємства, формують позитивний соціальний капітал і сприяють стабільності в регіонах. З огляду на це, соціальна стійкість набуває значення як елемент системної економічної безпеки в умовах конфліктного середовища.

Узагальнення отриманих результатів дозволило сформувати концептуальну модель управління економічною безпекою аграрного підприємства в умовах воєнних ризиків, яка включає три взаємопов'язані блоки: моніторинг ризиків, адаптивне реагування та стратегічне планування. Кожен блок інтегрує інструменти, спрямовані на оперативне виявлення загроз, формування альтернативних сценаріїв дій, забезпечення ресурсної мобільності, зміцнення фінансової стійкості та досягнення довгострокової відновлюваності підприємства. Визначальними чинниками ефективності цієї моделі є гнучкість, інтегрованість та здатність до швидкого відновлення.

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про необхідність багатовекторного та системного підходу до забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств у період воєнної нестабільності. Здатність підприємств трансформуватися, адаптувати механізми управління, забезпечувати гнучкість організаційної структури та зберігати конкурентні переваги визначає їхню життєздатність в умовах високої невизначеності. Сформовані у ході дослідження пропозиції можуть бути інтегровані як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і в межах державної політики підтримки аграрного виробництва в умовах збройного конфлікту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження підтвердили, що воєнні ризики мають комплексний вплив на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств, що проявляється як у прямих, так і в опосередкованих загрозах їхньому функціонуванню. Визначено, що адаптивне управління є ключовим чинником, що забезпечує гнучкість та здатність підприємств оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Розробка комплексних механізмів управління економічною безпекою, які поєднують управлінські, фінансові, інституційні, технологічні, логістичні та соціально-кадрові підходи, сприяє мінімізації втрат та відновленню виробничого потенціалу аграрного сектору. Особливе значення має створення системи моніторингу ризиків, оперативного реагування і стратегічного планування, що формують основу довгострокової стійкості та конкурентоспроможності підприємств в умовах воєнної нестабільності. Таким чином, запропонований механізм управління економічною безпекою є ефективним інструментом забезпечення стабільності аграрного виробництва, що дозволяє знижувати негативні наслідки воєнних ризиків і сприяє сталому розвитку сільськогосподарських підприємств.

Наукова цінність отриманих результатів полягає у розробці концептуальної моделі управління економічною безпекою аграрних підприємств, яка інтегрує моніторинг ризиків, адаптивне реагування та стратегічне планування як взаємопов'язані елементи єдиної системи. Запропонований підхід поглиблює теоретичні основи антикризового управління в аграрному секторі, формує нове бачення економічної безпеки як динамічного процесу, що передбачає не лише захист від загроз, але й здатність до відновлення та трансформації в умовах високої невизначеності.

Практична значущість дослідження полягає у можливості застосування розроблених механізмів на рівні конкретних сільськогосподарських підприємств і у формуванні державної політики підтримки аграрного виробництва. Рекомендації можуть бути використані для розробки антикризових стратегій, побудови систем управління ризиками, оптимізації фінансових потоків та впровадження соціально-кадрових програм, спрямованих на збереження трудового потенціалу та соціальної стійкості регіонів.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі взаємодії окремих механізмів економічної безпеки з урахуванням регіональної специфіки, розробці математичних моделей оцінки стійкості підприємств у динамічному

ризиковому середовищі, а також вивченні можливостей цифровізації управлінських процесів для підвищення адаптивності та швидкості прийняття рішень. Подальші наукові пошуки мають бути спрямовані на інтеграцію отриманих результатів у національні стратегії відновлення аграрного сектору та створення інструментів довгострокової підтримки сільськогосподарських виробників у посткризовий період.

Список літератури

1. Дячков, Д., Потапюк, І., Капран, І. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*, (24).2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-7>
2. Загородня, А. Підвищення рівня управління економічною безпекою підприємств в умовах ризиків та загроз. *Економіка та суспільство*, (54). 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-12>
3. Кравченко, О., Гаврилюк, О., Челомбітько, О., Бойко, С. Управління економічною безпекою підприємств в умовах цифрової економіки. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*, 19(38). 2024. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-12](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-12)
4. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Київ: НІСД, 2015. 348 с.
5. Малиш, І. Методичні підходи до оцінки ризиків та ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (6), 81-88. 2021. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.9>
6. Мірзоєва, Т., Герасимчук, Н. Щодо оцінки ризиків агробізнесу в контексті esg-стратегії розвитку. *Економіка та суспільство*, (58). 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-22>.
7. Прохорова, В., Крутова, А., Дяченко, К. Економічна безпека підприємств України в умовах дестабілізаційного розвитку. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*, 14(28). 2022. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-10](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-10).
8. Рудич О. О. Теоретико-методичні підходи до оцінки ризиків сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2017. № 23. С. 39-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2017_23_7 (дата звернення: 17.04.2025).
9. Сисоліна, Н., Савеленко, Г., Сисоліна, І. Економічна безпека агропідприємств в умовах війни: можливості та загрози. *Економіка та суспільство*, (65).2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-19>

References

1. Diachkov, D., Potapiuk, I., Kapran, I. (2021). Economic security in the system of strategic enterprise management. *Economika ta suspilstvo*, 24. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-7>.
2. Zahorodnia, A. (2023). Increasing the level of management of economic security of enterprises in the context of risks and threats. *Economika ta suspilstvo*, 54. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-12>.
3. Kravchenko, O., Havryliuk, O., Chelombitko, O., Boiko, S. (2024). Managing economic security of enterprises in the context of the digital economy. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii Ekonomika*, 19(38). [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-12](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-12).
4. Liashenko O. M. (2015) *Conceptualization of the management of economic security of an enterprise*. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
5. Malys, I. (2021). Methodological approaches to assessing risks and efficiency of innovation and investment activities of enterprises. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Ekonomika*, (6), 81-88. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.9>.
6. Mirzoieva, T., & Herasymchuk, N. (2023). On assessing agribusiness risks in the context of esg-development strategy. *Economika ta suspilstvo*, 58. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-22>.
7. Prokhorova, V., Krutova, A., Diachenko, K. (2022). Economic security of Ukrainian enterprises in conditions of destabilizing development. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii Ekonomika*, 14(28). [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-10](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-10).
8. Rudych O. O. (2017) Theoretical and methodological approaches to assessing the risks of an agricultural enterprise. *Ahrosvit*, 23, 39-44. http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2017_23_7 [in Ukrainian].

9. Sysolina, N., Savelenko, G., Sysolina, I. (2024). Economic security of agricultural enterprises in wartime: opportunities and threats. *Ekonomika ta suspilstvo*, 65. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-19>.

Vadym Pavlenko, Postgraduate (student of the third (educational and scientific) level of higher education)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Mechanisms for Managing the Economic Security of Agricultural Enterprises in Conditions of Military Risks

The article examines the mechanisms of managing the economic security of agricultural enterprises under conditions of military risks, which significantly transform the operating environment of Ukraine's agricultural sector. The aim of the study is to substantiate the theoretical and methodological foundations and practical approaches to forming effective mechanisms for managing the economic security of agricultural enterprises amid military risks, which fundamentally reshape the agricultural sector's functioning environment. Emphasis is placed on the need to rethink existing security tools from the perspectives of resilience, flexibility, and rapid response to crisis challenges.

The research employs a comprehensive approach that includes analyzing the theoretical foundations of economic security, assessing the impact of military risks on key performance indicators of agricultural enterprises, and systematizing effective management mechanisms in crisis conditions. A comparative characterization of enterprise adaptation strategies is conducted depending on their size, organizational structure, and degree of dependence on external resources. Significant attention is given to aspects such as production diversification, internal control, risk management, strategic planning, logistical solutions, and digitalization of management processes.

The generalized conclusions indicate the necessity of implementing a systemic approach to forming economic security mechanisms based on the principles of adaptability, flexibility, and sustainable development. The study's results can be used in shaping state policies to support the agricultural sector, as well as in the practical activities of enterprise managers to minimize losses and ensure production continuity. Prospects for further research lie in developing sectoral anti-crisis management models that consider regional specifics and conflict development stages.

economic security, agricultural production, war risks, adaptive management, enterprise resilience, crisis environment, development strategy

Одержано (Received) 17.04.2025

*Прорецензовано (Reviewed) 30.04.2025
Прийнято до друку (Approved) 26.05.2025*